

1600
214

R 206950

86-524
B 96
-524

Fr. Valentinus Busa.

Oratio

habita in funere Domini P. M. Francisci Navarri Vazquerii.

1785.

LIBRERIA DEL...

In furore Romæ P. M. Francisci Xaverii Vasquezii Penuntini totius Ordinis Eremitar. s. Aug.
Piscis Generalis, prespetui

Oratio Romæ habitæ in Templo S. Augustini pridie Non. Febuar. d. S. MDCCLXXXV.
à Fr. Valentino Busa ejusdem Ordinis.

In summo domus nostræ, æquo universi Augustiniani invititi, immo bonorum omnium squalore, ac
luctu, in tanta rerum jactura, Francisco Xaverio Vasquezio supremo nostro Moderatore è vivis
erepto, si quid mihi contingere molestius poterat, quod tam dolens cladis vir inermem capax
com augeret acerbis, illud profecto est ingratisimum mihi demandatum munus in tam
lacrimabili spectaculo, et in fecundissima hac Auditorium corona Parenti optimo parentandi.
Mene filiorum patrem, qui nec ingenii vi, neque exercitatione dicendi, sim cum ceteris
comparandus summis viris, mense sedentibus iis in hunc venerandum locum adscendere au-
tere? atque iis præ merore conscientibus, qui non gratiam sed debitam pro meritis mer-
cedem à justo Præule reportarunt, mense ~~per~~ sermone posse invitare, in quem omnino
immerentem singularia à generosissimo Patre collata beneficia peculiare suo jure lacrymas
et singultus extorquent? Parentum nihilo secius est ornatisimo Virto, qui nunc Ordini
clavum tenet, cui parere non modo Religionis sed et gloriæ mihi esse duco: et vero
in tanta calamitate fletus nostris aliquantulum cohibere cupidus solus potest. Quam-
quam et summissime sentio, et ad avertendam omnem timorati notam non possum quin
candide palamque profitear me non delectum esse qui sumbre laudationem contempserim
(nam quæ jejuna et impeditur hoc potest?) sed detrectantibus aliis Relictum potius
qui domitii silentii, frequentiumque singultuum, quæ sola domum inter hæc videri,
vera et indubia præconia sunt, primum interpretem agerem. Enimvero quæ maior potest
esse laus hominis, qui potestate præcellerit, quam defunctam ab iis deseri, qui sube-
rant, atque ita deseri ac nec locus quidem vocibus Relinquatur? En igitur quot cir-
cumquaque intueri eximios socios, totidem genuinos Francisci Xaverii præcones, quos
nulla potest equare faciundia. Ca demissa ora, modestia ea lumina quæ circumconspicio
plenius, ac melius quamquam oratione conelamant; heu quem Patrem amissimus,
heu quantum Præulem! Dum itaque mutam hanc sed certam, et ab ipsa expressam
naturam laudationem brevi Relego, nihil depromende penè meo sed communis tantum
meritis, fidus interpretis, et infandum ulas Retractare jussus, quantum Præulem ami-
serimus summis lineis adumbro benignis ausibus animisque advertote.

Universum toto fere terrarum orbe longe ac late diffusum, et ex pluribus imperiis natio-

nibusque conflatum, ac propterea longe divitiis inter se legibus moribusque accommodandum,
istiusmodi, inquam, Ordinem laudabiliter moderari ut omnia coaliscant in unum, omnia
ad perfectionem conspirent, et nihil offuscet Ordinis unitati, nihil peculiaribus scitis aut
placitis opponatur; vel de discrepantia que sunt, immo manca admodum ~~atque~~ ^{Et} imper-
fecta, tanto arificio temperare et conciliare inter se, ut ex iis grata expurgat et admim-
bilis equabilitas, tanquam ex tonis disparibus in comento, quin etiam speciatum aliquid
perfectumque veluti ex apta informium appositione in musivo, affabre seve præstat, atque
in tam varia, ac varia et salubrosa provincia gradibus iis constantiter insistere, qui et
amplissimi muneris dignitati commode Respondent, et in diversa tractantibus parentium
studiis æque satisfaciunt, et acii exteriorum hominum iudicio plenissime comprobentur;
pro omnia strenue præstare, atque difficillimis huius temporibus, in hac morum opinio-
num licentia, in hoc pietatis disciplinaeque decidio, in tam Redundante innovandorum
rerum pruriginis vetustatisque fastidio, in tam eximio calomantii nominis ac ferme
bellio statu ea præstare, si quisquam est qui parum putet, ne ille aut nihil in-
telligit, aut certicem tantam suavitatis, Sapientis, non succum nervosque germanæ,
reconditque? At sane cui vel leviter solo rerum usu experientiaque studio
non evidenter compertum est ad spartam istiusmodi cum laude exponendam om-
ni necesse Requirit summas dotes, que in ceteris aut populorum aut civitatum
moderatoribus postulatur ut muneris suo pares sint? quas quis enumeret? Pau-
deniam imprimis intelligo, vigilantiam, sollicitudinem boni publici, amorem in-
hios, in decernendo Justitiam, in distribuendo equitatem, in corrigendo man-
suetudinem, in puniendo clementiam; que si singula desint nulla ^{in administratione} unquam non di-
cam efflorescere aut silvare, sed nec convivere quidem, aut ferri potest. Quid illa? in deli-
gendis criminibus sagacitatem, in conferendis muneribus astutiam, in oneribus imponendis
modum, que nisi propria perfecta sint facile intelligimus etiam solliciti præbique immoderatis
periculis esse onerem latidum. Adde virtutes ceteras soliditatem, decorem felicitatemque cuiuscumque
Requiritur necessarias, dexteritatem nempe in rebus gerendis, constantiam in aduersis, in obro-
latis et inuilibus facilitatem, et quandoque ^{dem} ac molis totius perfectionem eque minima,
ac magna conspiciant, etiam in minimis diligentiam: Adde, ^{denique} legum modumque, ingenio-
chinito tales apponit vocat ^{apud} TEXTORIVM, que quidem omnia tanta sunt tamque
propria Moderatorum, ut iure Sapientes plerique totam Regem autem specioso peritioris
sapientie nomine honestandam putarint. Quod si ex actionibus legum virenter quibus con-
tinetur Societas, et ex sublimitate altioris scopi in quam tendit, et ex indolentia nationum
notabilioris varietate ex qua constat, et ex eorum demum qui parare debent, magis exulta

2
exprobrataque firmataque ratione adhuc amplius augetur. Regendi opera et difficultas, vix mihi vi-
detur esse dicturus omnibus his artibus multo adhuc exquisitioribus supremos Moderatores nostros, pro
ceteris indigere. At ceteri quidem his profectis doctis consenti esse possunt ut munus muniter
expleant et immortalis consequantur nominis gloriam; nostri è contrario nisi ~~omni~~ alias om-
nia adiungant que Inuituti Sanctitatem profusionemque constituunt nullum sibi possunt pro-
tolari splendorem nullum Ordinis decus, nullam Regimini felicitatem. Cum enim ad haec
euenti fastigium sub lege esse non desinant, eademque cum subiciis profecti Regulam, eadem
adhuc utantur, ac illi, forte nisi in omni monarchiarum virtutum genere iidem exem-
pla sint, et quasi speculi loca, ut ut absolutissima gubernandi prudentia referri, omnia
in decemur rueret ac perire ino magno pudore suo certissime conuenirent. Ius quod
in nostro praecipue Instituto cum sollicitis eorum ^{idem} curis studiorum quoque supremis mode-
ratio flexis à maioribus credita, etiam doctissimis latere praesentant, sequi illam Parentis
dignos heredes praebent necesse est. Multo necessarium Reguli nostro non mediocrem famae
celebritatem, qua consilii preceptisque non negligende momentum addat auctoritatis:
mitto peropportunum munificentiae aliarumque ^{et ad id idem} virtutum decus, quo et domesticos et externos
in huius admirationem ultimumque pertrahat, atque animum patefaciat dignitatis magnitudi-
ni parem mitto sed digno peritiam quam genio obsequio captandum favorem Principum, Pen-
sulum potentiarumque, unde tranquillitas et augmentum ordinis, Regum Obsequantia non
raro pendet: mitto alia plura, que ex tot illustrium decorum spectatissimo cumulo
sponte sua quasi radiorum è sole luce condatur quicquid facile perspiciat. Et igitur vobis
parva veluti in tabula, suis coloribus fere expressum, et quantum animo complecti pos-
sum, per me dicam numeris omnibus absolutam supremam Ordinis moderatorem, qualem
pro nominis huius splendore, pro Inuituti incrementis, pro Ecclesiae bono, amplissime mu-
niti ratio ipsa clamat esse oportere. O pieclaram imaginem, et merito suspiciendam!
O qualem et quantum virum, in quem unum universa concurrunt, que singula immor-
talitati singulos homines commendarent!

At quis adeo in hac Urbe Peregrinus atque hospes est, aut familiae nostrae tam negligens
qui hincis huius adumbratum variegatum ipsum videre sibi non visum sit? Natus in
his hominibus Parentibus anno vicesimo seculi tertio Charaamarchie Peruntini imperii
oppido satis nobili, vel primis annis benigna natura atque optima institutione amice
inter se conspirantibus, grande aliquis de se potendone videbatur. Nichil leve aut
ludicrum illi unquam sapuit: raro tacens in oculis, raro risus in ore: cito compositi
mores: citius exorta ratio: hausta fere cum lacte pietas ut Peruntinum decebat. Perun-
tinum cum dico, nolim ab imperiis hominibus, et sui tantum stimulatoribus, barbarum
quemdam intelligi, aut crassa affectum uimera ut aiunt. Sunt et hic ea felicissima

Caeli temporis tanquam in suo solo felicitate ingenia Hispanorum maxime Indurcia
satis exalta: neque vero qui illuc olim ex Hispania transmeant, videri quos Francisci
Pavonii Progenitores reconeri in comperto ut degenerem sobolem ediderunt, sed quos nativo
puroque acuminis ac vi polleat, pollebitque adhuc dum patria vocabitur in in oris sim-
plicitate, neque cum externis mercibus externa quoque vitia quos animos recedunt et
molliant importentur. His ingenii dolibus mire ornatus Vasquezius cum descendit etiam
pari ardore flagraret rapidissime in literis progressus est. Quid ultra moror? Unstituto
patro fecissimum gemens hoc à Deo parabatut fructus suo tempore uberissimos editurum.
Preterea minimum tamen est quod vix tyronium aggressus sum, cum pulchrum
illud Domini effatum aliquando audivisset, eos nempe qui manu ad aratrum appropin-
quato respicerent aptos non esse Regni Dei tam alte hoc sibi mente defixit ut in quacum-
que se agerent idem semper in animo obocurreret. O auream vere Sententiam, et eius
inculcanti cædi potenti digito Remmi Dei! Hinc enim ille nunquam post se respiciens
gigantis fore queribus arduam curavit vitæ viam: hinc juvenis senibus: tyro ve-
teranis: novitius exercitiis continentis purgatisque optimum ad imitandum
Exemplum erat. His vero initiis in consuetudinem diuturno usu atque exercitatione
traductis, neque annorum incommodis, neque numerum mole, neque dignitatis fastigio
induci potuit ut se respiceret sed in omni vitæ genere priveret omnibus exem-
plo suo. Modestia prævit et continentia ut vel senex demissus tyronum in morem
oculis perpetuo incederet, et de ea quæ humanam maxime illiunt ac detegunt in-
firmiorem. proxius arduos visus sit. Prævit purgatis adeo continenter
parvus ut tenuitatem sustentandæ vix sufficere potuisse vix crederet, ac propterea
valetudine semper tam firma ut sebrim de nomine tantum narret. Severa prævit
observantia jejuniorum neque arte potestum biennium ullius in hac se peculiaris
dispensationis usum sibi esse permisit. Prævit ordinatissima diuturni temporis di-
tributione: prævit arduis laboribus ac vigiliis: prævit diligentia in Religiosi et
Saceris: prævit singulari studio quo in virtutibus deus honoremque fervebat, in uno-
quoque demum communium exercitiorum virtutumque genere prævit omnibus. O
aureum vere monitum (non enim possum quin auxium exclamem) et Numine
proxius affante comunitatem quo Franciscus Pavonius ad aratrum cum disciplina
monastica familiaritatem tam belle preparatam, eaque potestum cum sublimi
moderandi sapientia conjuncta diuturnum illius regimen maximo bono nostro mire
illustraret!

Atque vero Sapientia non ex Sophistæ alicuius sterculi diraphima aut frigida subti-

serum meditatione, neque ex fortuita et magna minime adquea minorum Regimi-
num experientia, et ex virtutum earum quae fortitatem propria respiciunt sedu-
la exercitatione, accedente semper eadem agendi constantia quasi prodigio a liquo
sponte prodit. Cuiusmodi pretere meum agitur quod in ea sapientium virorum fre-
quencia loquor cui maxima cum virtutibus raritate summi probe noverunt quantum
et ipse reverentiam habeant inter se; imo contemptum habent fuerat esse non
veras germanaque quae divotum a reliquis pati possunt. Hinc vel me tacente intel-
ligitur tam specioso moralitatum virtutum agmine separatum Vasque huius quo-
que valuisse plurimum quae appellare fortiter praet, praeterea cum hoc pro ceteris
maxime cum prenobili eius videte, et fidenter dicam, cum genita animi magnitu-
dine commovet. Fidui ille solidaque honorati alumnus nihil tibi unquam
aut jucundum aut utile esse dixit esse, nisi quod ipse probaret, praederet, preci-
peret: Ingenium veritatis amator tanto eam candore prefererebat ut nemo auri
sit vel minimam suspicari simulationem; damna amicitia iure tam religiose ser-
vavit, ut pro laudis amici fortunamque crebro visum sit oblivisci huiusmodi
assiduum preterea fortitatem iustitiae, temeritatis infernum hostem, alieni virtutis
factum admiratorem et oppressor innocentis impavidum vindicem; ad hoc grato in
beneficentia animo, in maiori observantia, in minori benignitate, in eorum, et
infelices miseratione omni etate admirandum se praesent, et quorum modo ista
videtur? Obiit quodam modo ad conservandam perfectam stultitiam? sunt ea quidem
Moderatori non appaere necessaria, ut propria initio fabula datus docuit, magna
quidem sunt imo summa: sed ea pariter quoque generosioribus vere virtutis
arrectis communia sunt; et multum adhuc deficiunt a completo virtutem ex-
tremumque cumulo, quo solo demum et universo peritiorum moderandi sapientiam
perfici sperabamus: dicam plane et audire, me abuter sapientia vestra. Videli-
cet hunc magnum virum non numerum aut dignitatem sed a ambitio, non vana
curiosum peragandi libelo, aut alius aliquis insanus ardor, sed hoc ipse cursum
atque egregias decora in Europam, Deo certe movente impulerunt. Hec illum
praeterea animi ornamenta negotiis tam gravibus implicuerunt, ut certis quasi
gradibus ad auras sapientiae arcem perveniret. Non enim cum feruntur Provincia
nostrae Moderatori (cui tunc is a secretis erat) malis invidorum anibus Protegis
ipsum potentia insultis de sua dignitate per summam injuriam dejectus esset, cum-
que tantum illatum proferent in Provincia prohi omnes, nemo alius,
aut prius aut aucter acontere; unus Franciscus Sacraei incendiis est (quo tem-
pore theologicis videtur Cathedrae Regentis studium sed modum septimum gratis

luctum exprobrat) unius inquam invenit, cui neque longissimi itineris terro-
rumque pericula, neque proregis inimicitias veritus, nec manifesta Nec concepte
difficultates, ovis in Hispaniam provehetur, ad propulsandam injuriam, Recrean-
dorumque bonorum animos, atque oppressum Jerusalem et obsequium restituendum pri-
mum dignitati. Verum ut matritensem cultam passim accepit, omnem sibi adi-
tum invenit ad Regia Tribunalia iniquo Proregis autu intercessurum: Ad hoc inter-
cepta, quam prostrabat, pecunia: intercepit obsequium detrahe: frequentissimum
etiam, ut certior videretur, allatum Nummulus de morte delecti Regis. (Hoc non-
pe commentum, ut postea demum innotuit inimici data opera disseminaverant,
ut in a proposito dimoveretur). Numquid propterea desinit ab incepto varquevis? Imo
acrius semper unget, ut deleatur omnino, que superstiti manet injuria, et, si dignitas
non potest, saltem honor restituatur et mortuo. At neque causam agendam
novi pecunie suppedit, neque aditum ad autam patet. Quid hoc illi? Quam
prelatum rem cadit holactianum illud:

Devis ut illex tanta bipennibus
per damna, per cepit ab ipso
~~ipso~~ ducit epi animumque ferro.

Sed in aureum, et singulis fatis nullis ad capiti plebe Villavelis opus necesse cu-
rat sumptibus suis, quippe quod notat novi orbis Episcopi, totaque caleritico ceteri de-
ceptissimum fore: intentionem in patriam linguam verat ipse exiditque, quasi Dei vis
Chiesa nostra pro laborum visum pie commoverat laudatissima medicatione, eaque
avide sodales nostri in tota Hispania arripuerunt. Tam nobili praesque indigna compa-
ratis abunde commestibus Romam convocat: ante supremum Ordinis Tribunal illico
causa dicitur comitibusque suffragiis non solum restituitur Regis sua dignitas, sed
etiam ad probum omne delendum in annum integrum ultra statutam terminum
prorogatur: Eodem tamen varquevis enise negante omnis advenant, que tamita legi-
bus erat, pena remittitur. Quis in tanta singulari complexaque favore multiplici-
um virtutum cumulum non agnoscit et admittit? Admirati certe sunt ipsi con-
vocat qui pro impetrata generosissima venia devinctos animos et urbanissimis liti-
ris tentati sunt, et duplici quo eum decorarunt honoratissimo titulo, ut videlicet ut in
Romana Curia, et in matritensi omnia Provinciae mocha in posterum procuraret, et
eius ordine in Generalibus Ordinis comitiis obsequiis defensionis jure gauderet,
ferebaturque suffragi: Admirata sunt hinc eadem laudata Comitria, que propterea in eli-
gendo pro Hispaniarum Generali Socio, ipsius quoque utrat etas notandum par tanto mu-
nem videretur, nonnon tamen voluerunt honoris gratia propositi, et publici obitu.

9
virens: ipsi nuper, amabo vos, admirati estis, qui in uno facinore licet periculis,
quam pro rei dignitate equum erat à me periculis, tamen et justum et fidelem, et
gratum animum, et infractum, et industrem, et sedulum et generosum (et qua non
alia virtute perditum?) clarissime perperitis. Eni igitur quod ante dicebam, ex so-
cialium exercitatione virtutum, cum indolis nobilitate et constantia luctanti-
bus resistentiis, quasi quodam detrita feliciter evolutum fecundissimum semen
sapientis ipsius, quae praecipue ad Regimen illustrandum in supremo alio exatore
desideratur. At si tantum hoc primo periculo jam in ea vaquissimum profectus
perperimus, quantum postea accidentibus maximis Rainianorum negotiis fidei suae
commendatis, novisque, et maioris etiam momenti obicibus virtuti eius firmatarif.
adventantibus, quae singula persequi longum esset, quantum et in totum agendarum
dexteritate et in ingeniorum affectuumque dimentionum tolerantia, et in oppor-
tuna silentii custodia, et in Magistramque aliorumque colenda gratia, et in
temporis capiendi sagacitate, verbo dicam, in peritiora sapientia progredium esse
notum hunc Iustum et terram propositi virum.

Admirati sumus: o eximium plane virtutis vestro singularisq. praestantiam, quae
quibus pariter conatus de deprimi videbatur adversis per haec ipsa inopinas operi ac-
tibus multo fenore acquirit! Nimirum sicuti emitti à Sole radii, ubi libere per
etherea spatia discurrunt nativo tantum equabilique candore celum suavissime
pingunt, quam Poeta Phaemantia, hoc est Admirandi filiam firmaverat, Admiratio-
ni Parentem malle dixerunt; sic ingenita jucundissima specie non praeside oblect-
tat, quae non praesedita è virtute continuo lux exilit, at occurrentibus impedi-
mentis velut excursa adeo invicta mirabilique decorum omnium accessione percellit
animos, ut augustinus nomine Sophiae ipsi nuncupanda esse videbatur. Haec demum
arte, felici haec conflictatae virtutis evolutione, non frigidi praesceptionibus, non ceteris
de sepe irritis tentaminibus vera sapientia exprimitur, amplifiat, perficitur: una
haec ante preparantur praestantia virtuti, ad tandem ab illa recepta administratio,
et praesentibus et potitur commendentur: haec eadem ante ante quam ad supremam Or-
dinis dignitatem veneret Vaquissimus, eo jam pervenerat, ut dignitati ipsi lon-
ge praecelleret.

Neque vero tot sollicitudinibus et curis, quibus ille gratissimis pro amicis, pro Provincia,
pro Ordine distinebatur, et dulcissimo factorum creandarum finis ne diem qui-
dem integrum unquam diorati se passus est. Dicendum est enim aliquando de
litterarum peritia et purioris doctrinae studio, cum quod novimus haec summa
Regium in Regule, cui praecipue Gymnasium normorum, cura commissa sit, tum
vero maxime quod haec ipsa Patissimum exercendis virtutis excolenda sapi-

enaj campum ei feliciter pascuerunt. At quem in ceteris omnibus avidum
et indefensum mirati sumus in disciplinarum cultu vero ΧΑΡΣΕΥΤΕΡΟΝ cupi-
cabimur; quin attente insinuta comparatione facile diceres alia quidem vir-
tute duce egregie operatum esse, huius vero ipsa natura vi impellente tractare.
Tanta ille in gerendis negotiis, ut minimum litterarum studio subduceretur,
temporis parsimonia quam unam noverat utebatur. Impono hoc ardore in par-
tibus primum secessu atque otio, preter humaniorum auctorum delicias injuvande-
fotantibus spiritibus (ea quippe adhuc in Hispaniis sola dominabatur) excoluit: ut
tamen ingenio erat pereleganti, atque ordinis, claritatis, suavisque studiose, tem-
pori abhorruit et hispida locutionis barbariem, ex inextinguibili ambage, notio-
numque tenebrosam obscuritatem, et putidam inanum questionum farraginem,
quibus infirma scholæ fustulæ, heu quantum! feetet, que tamen à litterarum fese
per huiusmodi injuriam etiam altioris hebreæ scholasticæ exprobrantur. Equi-
dem non admodum in hecenseo qui purum scholasticum non magis facit:
animo tamen Mputo et in cultionis eruditionis genere eos sagacissimos esse qui
nomen aliquando Scholasticæ dederint, eisdemque in singulis philosophiis et-
iam palestris præ aliis qui scholam omnino neglexerint longo intervallo ante-
cedere. Itæ certe studia notum huiusmodi natura acutum reddiderunt
acutissimum, et expeditam straverunt ei viam, ut postmodum huiusmodi
magister in solidiore eruditione, præcipue sacra, valde præstaret. Ceterum vir
appulsi Hispaniam, ut Eclesiasticæ historiæ et criticæ defecationes fecundiores
nactus est fontes, hecissimis inde hauriendis lacubus totum se dedit, ut redire
aliquando novum orbem auri argenti que prædixit, huiusmodi operibus
locupletaret. His itaque ille quamplurimam diurnam poterat subtrahere horas,
his interpositas noctes: his antelucanas vigilas atque huiusmodi diebus, et eo suc-
cessu dicebat ut eximium in hac quoque prænobili provincie sanctitatis spe-
cimen brevi dedit. Nihil vero tale ab homine ostentationis inimico, littera-
riæ gloriæ minime cupido, de se nimium demisse sentiente expectandum
erat, nisi illud excolere virtutis quadam quasi necessitate extarsisset. Accidit
tempore per eos dies ut opera magni Henrici Cardinalis Norvici ex Janseni-
ana Bibliotheca in damnatorum librorum indicem sub nomine sancti Hispani-
anarum Officii fuerint traducerentur, atque ita viderentur ab eo rejecta et
proscripta. Addeoque adhuc in abruptis iam cimeris hæret livor! Janseniorum odii
in Augustini Discipulos! Ius porro insaniam tanto viro ipsius sanctoribus oborto.

4
lic sediv iudicium honoratissimo maculam tam suspensam appingere! Iudex ut
tam venerandi Tribunalis auctoritate perire abusi! Ab summam rei indignitatem commo-
viri, turbare, fremere Hispania tota: sed nemo invigere, nemo queri, nemo hincere;
singuli quippe vel ipsum tribunalis horrendum nomen horrere. Non ita intrepidus
et hileta nonis, qui, natam iustitiam ac veritati quocumque periculo militandum esse
clanicum cecinit in publicam edita Apologia qua Noricius cui ipsum iudex ostendit,
atque elegenter inducit. Eo porro tam splendide Non vivit, ut nonis ratiocinen-
tibus animi, in tatebras more suo se conderent et ducant. Augustumque illum His-
panis Tribunal indignam miraretur si fuisse fraudibus circumventum: atam-
hoc ipsum fateri minus videbatur edignitate: sed indefensa fedulitate, acique Colonia
et illud tandem magnus Varquicii animus est convectus, ut ipso in primis duce auc-
tore, et auspice eterni nominis Pontifice Decretis XX, et Catholici Rege favente
facer ille Hispanorum Senatui solemniter daretur corruptum indicem testatur, jube-
reque ex eo fulgentissimum Noricii nomen abradi primumque glorie tectum.
Ita preclarum facinus virtute exultante conceptum, provocatumque potro doctrinae
vi, sapientis domum presidio perfectum est. Nemo miretur de Caudis Varque-
cii laboribus me discedentem ad virtutem sapientiamque subito vel incitum Re-
sapiam esse: hec enim singula in eo tam arcto foedere nexa erant et colligata
ut unum nunc predicari non possit quin et Reliqua commendentur. Pontificaret
omnino locus ut de castiore Christianorum dogmatum intelligentia, sententia-
rumque in divinis exponendis mysteriis Religionis delectu quo mixte excel-
lunt, sermo aliquis institueretur. Ab cui non notus hic hystor est? Quem unquam
lacet Santissimi Patris, quem in deliciis semper habuit, et pro oculis dilexit
hinc, cuius libros nocturna diuinaque manu versabat, cuius carum nomen pro affectu
sine lacrimis profere vix poterat, quem qui maxime coleret, eos demum in
solor in amicitia consortium admittet, quem laet inquam tutissimum ^{magni} & Patris
continuo instituit vestigiis, et vitemmerata eius facta Caelis delicias, tamquam
Ora foreque suo sano acriter constantique tutatum esse, ut vere vel hoc uno
moxitum sit hystor esse Augustini? Requid vero aliud in hoc homine tam multi-
plici et casta eruditissime conspicuo, tam solida sapientia praestante, tot ac tantis
virtutibus cumulat, ad optime Regulis Personam praestare gerendam desiderem-
mus? Cum cease omnibus ad ministrandi praesidio apprimo instructum esse tam-
ta evidenciam perperant deceptor eius Augustinus Prosa egregius ille ingeniosum
stimulatos moderandique magister, ut cum gravissimis turbis et magna in-

condia mimantibus agitaretur Mexicana Provincia apertissimum iudicavit, qui eam
suo nomine inviseret cum amplissimis facultatibus. At hęc expedire minus ex-
nisiit Matiani aulico lucifuge, cuius animum suscepta Norici tutela non potuit
exasperaverat. Accivit ergo idem Gioja Vaqueonium poma se, ut Romę pro stippan-
nis Provincie Generalis socius constitueretur. At nescit decet ille rigidusque sui
juris custos Salinas nosse: Deo nempe suo decernente ut per has ipsas collectatio-
nes, quibus deprimi videbatur, ad altiora tolleretur Vaqueusius, et qui per obices
quasi per gradus ad præcellentis prudentię culmen pervenerat, per eisdem nec opina-
to ad supremę fastigium dignitatis accederet. Ad libem quippe dirimendam idem
Benedictus XIV, cui jam hominis ingenium et præstantia innotuerat, dignum
conviit quem Procuratorem generalem Ordinis sui oraculo constitueret, et
constitueret eo tempore quo imminente iam supremi traulis factis, ex instituti lege
constabat, cum brevi, sicut conicit, vicariam accepturum esse totius Ordinis
administrationem, ut propterea Optimus qui rei nostrę clavum teneret, fuerit
eodem oraculo declaratus. Potestne tantis Pontificis oraculo testimonium locu-
pletius accedere? Annon etiam tanto int exprete atque Administrato Namini
providentia manifesto inspicendum se nobis prodidit, que pulcrum Vaqueusio ex-
pediit ad gloriam viam? Enimvero satis fuit illum ad tantum apicem eve-
hi, ut qui commendatissimus Stippanis erat, ceteris quoque Nationibus atque
italis præcipue commendaretur, et biennio necdum elapso frequentissimis Bene-
nig habitis comitiis totius nostri Ordinis Prior generalis perpetuus, eodem mag-
no Benedicto placente renunciaretur. O præclarum non unius aut alterius ho-
minis sed plurimum inter se conspirantium Nationum de Tanto viro iudicium!
O præclarum iudicium, quod deinceps et Clementis XIII, et Clementis XIV, et feli-
cissime Sedentis Pii VI, Regumque et Rerumpublicarum et Principum pluribus
luculentissimis testimoniis plurimo etiam favore sepe testanter vidimus comprobatum!
Ecce ad horrentissimi diuturnique Regiminis initia iam sumus, quum Oratio longius
provecta est, nisi forte et iustum terminum præservecta. Quid ita? non te-
mese est. ut ingenue fatear, id à me factum est, sed merito consilio me dicam,
an potius recusatate. Impulit enim me summe Argumenti amplexu et diffi-
cultas ut Socraticum Pictorum imitator industriam, qua, uti Solis facies pin-
penda sit uti solent. Et enim cum coloribus ornatis nullis tantum jubas

5
expuimi queat, ne vel illud pingendo obliuiscatur, aut ante detegatur inopia, et tunc
illi prope oram tabule nubeculas quardam magis ac magis ad extremum usque absi-
canti effingere, ut earum per gradus aucta illustratio satis experiri inducet prope ad-
se iam solem, quem Tabule angustis non capiant, sibi tamen videantur videre ultra
tabulam qui candorem illum intuentur. Idem nempe et mihi proptandum esse luno
ratus fulgentissimum Varguetii Nigimen Descripturo, quod non modo mei sermo-
nis angustias, sed omnem eloquentis vim facile excedat. Accuratius itaque ut po-
tuit, persecutus precipua eorum, que summum munus hoc processerunt, quare con-
descentes nubeculas ad extremum usque perduxit, ut etiam me reticente Vobis
ipii qui nosis ac sepe admirati estis consecuti Nigimeni splendorem oculis posse
intruere iam videremini. At quid oratione opus erat? Annon preclara guberna-
tionis inexplacabilis laudes tot ac tante Rex personant? Zelum Domini Dei, quo
Percebat Varguetius quam clare predicant ipii pariter quibus inleudimus meri-
to hac luctuosissima die alii ac solidiori, predicant are, predicat totum quantum
ut templum hoc, que singula summatim ordinem nitorem, et augustam illam, que mo-
do prestant simplicitatem ipii uni debent! his e longinquo Romant plura alia tota Ponti-
fia ditione templi eius consilio et iussu et ope multa que elegantius ornata, que in itau-
rata firmius, que a fundamentis usque constructa: Romant e caelo usque bis quinq; illu-
cium Gremi natiq; horum voces, quibus ante thronum Excehri nobite illud gratissi-
mumque Deatorum agmen alte conclamat centuplum iam Ntributendum esse magnis
eius sollicitudinibus et expensis, quibus et altum sparoliam confirmationem, et Pbad-
pudias et Sacrificiorum honorem singuli sunt conuequuti. Quo me trahunt quo-
tidiana Egenorum caterve, que euntem et reduentem operiebantur nunquam sine sola-
rio dimittit? quo plura fere ex integro alit, autentatque familiis? quo nomina num-
quam Npente et condonata frequenter? quo indigenti filii vacibus suppellectilibus, li-
bri viatico abundantem inuicti? quo Carianq; et Fulginienres viagiores natiq; ab ege-
tatis injuriis non semel validissime Nparatq; et sacris ditatq; domariis? quo inter alia
multa Caenobium Senexatense eo praipue nomine carum quod prodigiosa Depans ima-
ge eam sibi sedem deleporit, quod magnis propterea sumptibus a fundamentis crevit, sa-
crumque illius Edem nobili sacratio auxit et splendori pluribus ornamentis; quo in-
quam ita me trahunt, que loncordi plauru pia eius largitates extollunt, et Principe

vivo dignam munificenciam? Ius tu me recordas, quae proxima nites Angelica Biblio-
theca, quae et ampliorum formam et sermionum elegantissimos ordines, et pretiosae ce-
ra, quae de suo plurima contulit, praeterea illud integre selectissimae Bibliothecae adde-
tamentum eius auspiciis et curis acceptum referre. Magnanimi Viri proclariis auribus
staudunt singuli qui te mirantur, praeterea diu, utut ardueta magnificenti et grandibus,
Roma tota ubi litteratorum urbes rursus patebit. Ius quibus anteferam? quae cenobio-
rum Reformatio damna, quae tamen auctae quae salutata concordia; hic Reformati mores, illic
Reuocata ad feruorem pristinum disciplina, est hic defensa iura; modo praeterea Potenti-
um ius, modo comitatus Regulum fauor, modo Regum et Principum impetrata tutela;
vilitate praeterea non semel exprobarum quoque ditionum Proximis, et difficillimis Re non
sine Imperantium commendatione et placura felicitate expedire; in comitiorum so-
licitatem, et in partem Re gimir adlecti ex toto ordine praerantissimi quique, et quod
magis miseris, in fere semper qui minime videbantur ei fuisse standiti; muniti tan-
tum collati gradus, numeris aprioribus distributa, oppressi evecti, confortati puilleni-
ma, humanitas excepti omnia; liberalitas in laboriosos, benignitas in Re pioscentes,
severitas in perniciter; denique famosissimae condita leges, et sapientissime constituta
decreta quorum laudum illustria monumenta sunt nunquam interitura? Ius vero
praerona diemus esse illas ipsas commiser et inaequitas quae Re la Provinciarum nuper-
rime a nobis ineluctabili vi, et acerbissimo totius Re Romani fero segregatarum,
quae se a carissima Capite, a beato beneficentissimi Patris sinu divulsa esse adhuc
usque ingemiscunt? At Recepta cum fanore Parmensi ditionis cenobia, et alia plu-
ra ab inguente huius et illae illuione servata, quam singularem denuo sapientiam
inducunt his praerentibus temporibus quibus tamquam in tempestosissimo mari non
omnia amissive pergitur permagnus est et laus summa Rectoris! Quod si a tam
multiplici et conuicia Reum operum serie ad ea Reuolamur tantis per animum, quae
pro excolenda augendaque horum doctrina optimus Regis et decreuit et fecit, non re-
vividit ad eo luce corrumpimus, ut a sereno frequentium siderum aspectu ad ful-
gentissimum diem transitu nobis esse videatur? Effectus ille ut in Gymnasis no-
stris praeritate affectuum moderatissimi populique domini eloquentis studia verbi Dei ad-
ministris permiscerant, quae negligi cepant Reuiscerent: effectus ut ab his mathematicae
disciplinis optimis illis ingeniorum nutrices, custodes methodi, demonstrandique magister,

que antea velut hospites erant, in familiam honestissimo loco recipiuntur: efficit ut
 que tam fugifera iuventus affecta pabulo ulterius in philosophico studio progredi po-
 terat, in eodem liberius quoque nulli addicta magistro expatiari posset. Quid memo-
 rem Vestitus factorum Canonum Cathedras, ut ex iis limpidissimis fontibus hauri-
 rentur doctrina morum? Quid linguarum cultum, quid criticæ et Cælesiasticæ hîto-
 riæ commendatam institutionem ad que adolescenti ne videretur præceptis opprimere
 premiis carissimis alliebat. Quamquam enim hæc non omnino domesticis inclusa can-
 cellis hærent sed solemnioribus que quotannis in studiorum instauratione typis edi-
 solent, commissa decretis exteros quoque pertraxerint in exquisiti admirationem
 palati; quod insuavis scholasticæ asperitas non obtruderet: tamquam multo splen-
 didiores sunt ea que pro exornanda perficiendaque sublimi Theologia hummus Vir
 moliebatur, in quem unum finem illa ipsa que, Recursu, præjudicia dirigebantur. Cæquid
 vero potest esse compositius, quam quibus ille sollicitudinibus ac prope precibus non
 modo suos sed exteros quoque doctissimos viros quotum frequentium familiaritate
 fovebatur extimularet, ut ad detegendas pueris incredulorum Sophistarum fallacias
 stiliam auerent in graante parte à Christianis finibus avertenda strenuam operam
 collocarent, et qui prætorum fauores erant appetiti, ut eos impense colleset, omnif.
 officiorum genere prosequeretur, et magnificis usque donis liberalissimè cumularer.
 Cæquid vero illustrius assiduis iis contentionibus et curis, quibus valide annis et
 ut non modo intra Instituti septa sed toto fere catholico Orbe Augustiniani doctrinæ
 efflueret? Neque vero id aut parvum studio, aut Augustiniani nominis vanitate,
 à quibus semper abhorruit annis est, sed veritatis amore fideique puriori zelo,
 quod tanto tenet doctrinam eam concordi Patrum consensu firmatam et tot Comi-
 tiorum Romanorumque Pontificum auctoritate confirmatam ipsi primam Ecclesiæ ab
 Apostolis et Evangelio derivatam doctrinam esse. Quantum vero eius sedulitas conculta
 ut Augustinus in plurimis Italis, Gallis, Belgique Collegiis et Academiis suo loco
 hæret, ut in pluribus aliis et in Germania etiam atque Hispania posthinc
 revocaretur, ac tandem ad Indos quoque illustrandos fulgore suo gymnasia novi
 orbis ingrederetur. O tanto Alumno vere beatam Americam, que eius auctoritati, et con-
 silii et reformatam philosophiam, meliorumque vitam, et vero puriori theologiæ
 nam exoptatum lumen apprimere debet. Ad præposita hæc et reposita Augustiniani

ny teloz, incrementa, ut magnis in rebus solet asper evenire, gratissimis pluribus locis,
in Hispania praesertim, quae seque sunt simultatibus excitate, quibus feliciter gloriisque
sedatis, ne malum hoc latius in Caecis offensioem damnosaque sciperet, Viris pacis
amans, charitatisque pro, et in. Niquor. Ordines officiosissimus, inaudicam rigidissimi
sistenti legem indidit riu, qua tarron rei novitate, pro Junone nebulam tati, alterius
scholae proceres vehementer commoti quaeque sunt. Ac mihi quidem videtur perutile
quandoque esse divisionem cui inter bonos, ut ex summa earum componendarum faci-
litate clarior ipsorum docilitas et mansuetudo illustratur. Ut enim parv utraque
sano sensu caride apperuit hos, statim ipso conciliatore et sequens magno Pio, de
mutua utriusque dignitate conventum est, et vetus redintegrata concordia. Nam
vero concordiam et Decretis et Litteris, et voce tam sincere, tam frequentes, tam
fervide, sanus, eger, ac pome moriens dico iste vir omnibus commendavit, ut mihi
videatur ille nobis huc ex omnibus institutis frequentissime congregatis eandem
adhuc ex illo ferale thalamo, ex eo veritatis exipere commendare. Nam alte harent
animis ille iterum atque iterum Repetit, cui ab some Joanne haucus voces: Filioli di-
ligite alterutrum. At heu! thalamus ille tristes tantum dulcissimi Patris exu-
bia continet: potior parti cui in cepum ut spero evotavit, et omnium Ordinum in-
columitati bonoque consulem summo Deo pro hac ipsa concordia iam rogat. Heu
quem Vinum, quem Parentem, quem magistrum amissimus! quantum Peccatorem! O
Exemplar, et praedium nostrum et dulce decus quam deploranda istius norma hrg,
te subtrato jactura! miserimis nobis quanta bona Repente evanuerunt! quam justo
doloris veniu pia hrg iusta nos obruunt! Abunde quidem triperos glorie, et eo gra-
tis progressu erat ut non per vim avulsus, sed mattaritate collapsus esse videamus.
at que tua vita desiderium nostris poterat esse ductama, que orbitas non im-
matura?

